

Hana Burešová

Technologie výroby keramiky kultury s vypíchanou keramikou na lokalitách Turnov – Maškovy zahrady a Ohrazenice (okr. Turnov). Katedra archeologie FF Univerzity Hradec Králové 2015

Oponentský posudek bakalářské práce

Bakalářská práce Hany Burešové obsahuje 56 stran textu v 10 kapitolách a přílohy. Zahrnuje kapitoly Úvod (str. 8), 2. Technologie výroby keramiky (str. 9-19), 3. Charakteristika studovaného období (str. 20-23), 4. Keramika kultury s vypíchanou keramikou (str. 24-30), 5. Sídliště StK v Turnově – Maškových zahradách a Ohrazenicích (str. 31-39), 6. Analýza keramiky (str. 40-47), 7. Vyhodnocení výsledků (str. 48-58), 8. Experiment (str. 59-62), 9. Diskuze (str. 63), 10. Závěr (str. 64), 11. Seznam literatury (str. 65-67) a 12. Seznam příloh (str. 68).

Kladně hodnotím, že H. Burešová vypracovala bakalářskou práci z rozboru nálezů zlomků nádob kultury s vypíchanou keramikou (KVK). Jde tedy o tzv. materiálovou archeologickou práci se zaměřením ke keramické technologii. K makroskopickému technologickému posouzení 371 kusů keramických zlomků vytvořila popisný systém, klíč. Využila programu Access a vytvořila čtyři databáze, pro každou lokalitu dvě (jednak pro popis fragmentů velikosti nad 3 cm a jednak menších než 3 cm) s řadou znaků pro sledované keramické zlomky. Studentka detailně popsala uvedený klíč na str. 40-47. Někdy jsou však definice znaků méně srozumitelné, jako např.

„...**Interpretace jistá a nejistá** – zaškrťovací políčky, kdy na střepu posoudíme, zda můžeme s jistotou odlišit, kde se nachází nálep a kde svislý lom a jejich znaky – u jisté interpretace můžeme spíše určit výrobní techniky, nejistá interpretace je značně diskutovatelná ...“ (str. 42).

„...**Tvar nálepu** – nálep nám přibližuje prvky využití při výrobě, místo, kde se spojují jednotlivé části nepravidelný – vznikl nejspíše přilepováním jednotlivých kousků keramické hmoty k sobě či z jednoho kusu hlíny ...“ (str. 43) apod.

V případě výzdoby v podkapitole 6.1 *Popis databáze* mohla využít klasifikaci, kterou zpracovala s náležitou akribií již M. Zápotocká (str. 47). H. Burešová ji však dále využívá jak při charakteristice výzdoby KVK, tak při zařazování nálezů z obou sídlišť v Turnově. Nebere však na vědomí odborné termíny pro již definované znaky na keramice (srov. Numerický kód moravské malované keramiky, Brno 1977) a vytváří si vlastní. Dochází tím zcela zbytečně k další terminologické rozptýlenosti (přičemž trend musí být opačný).

Jádro bakalářské práce spatřuji v kapitole 7. *Vyhodnocení výsledků* (str. 48-58). Srovnala v ní parametry uvedené v předchozí kapitole 6. u zlomků nádob KVK z obou sídlišť Turnov – Maškovy zahrady (str. 48 ad.) v menším počtu 137 fragmentů (z celku o 339 kusech) a Ohrazenice (str. 49 ad.) v počtu 249 vhodných jedinců (ze soboru 797 kusů). Posluchačka zpracovala statistickou metodou výskyt sledovaných znaků na menším souboru vybraných keramických fragmentů KVK z obou výše uvedených sídlišť. Dosažené hodnoty parametrů keramiky byly standardní a nevybočovaly z rámce známých údajů o technologii KVK. Studentka zobrazila hodnoty do grafů a tabulek, jako byla tloušťky stěny nádob (Obr. 25-26), hustota keramické hmoty (Obr. 27-29), vysledované znaky (lépe řečeno techniky) formování (Obr. 30-32), úprava a výzdoba povrchu (Obr. 33-37), barevnost keramiky (Tab. 5-8, Obr. 38-39). S jejím datováním souboru rámcově do fáze KVK IV (výskyt vícenásobného vpichu, Turnov – Maškovy zahrady 1 ks, Ohrazenice 10 ks) lze souhlasit (str. 48). Ke kladům předložené práce přičítám rovněž kapitolu 8. *Experiment*, v němž poprvé absolvovala všechny jednoduché postupy vytváření a výpalu keramiky.

K pozitivům bakalářské práce přináleží také to, že Hana Burešová uskutečnila kresebnou dokumentaci keramických zlomků s vyšší mírou vypovídací hodnoty z objektu 1 sídliště Turnov-Ohrazenice (příloha 4B).

Povinností oponenta je upozornit také na nedostatky bakalářské práce, kterým se je třeba do budoucna vyhnout. Hana Burešová užila v anglické anotaci německý termín Stichbandkeramik Culture místo Stroked Pottery Culture (str. 3).

Studentka popisuje přípravu křemenné příměsi apod. (na str. 9, 41, 42). Jde o mylný pojem, protože v tom případě jde již o přísadu. Uvádím, že ostřívo (str. 11) mohlo být přirozenou součástí původní suroviny s frakcemi o větší velikosti (uvádí každá odborná definice hlín). Studentka píše (str. 10) o

keramických materiálech (hlinách), jež mají vznikat zvětráváním živcových hornin, tzv. kaolinizací. Jde o nesprávný termín, který se týká procesu vzniku kaolinu, nikoliv hlín. Sprašové hlíny s nízkým obsahem uhlíčitanu vápenatého se nacházejí po širokém euroasijském území. Právě tyto hlíny (a patrně jejich směsi) společně se svahovými hlinami byly základním zdrojem k přípravě keramického vytvářecího těsta od pravěku (ale i cihlářské hlíny používané k rozličným typům staveb). Rovněž následné rozdělení hlín je velmi strohé až neúplné. U techniky nálepu (str. 12) existují ještě další způsoby stavby stěny nádob, které vytvářejí struktury patrné na lomu.

V případě informativních podkapitol o základních úkonech technologického postupu zhotovování keramiky, jako například 2.3 o úpravách povrchu nádob (str. 13-14), o sušení (2.5, str. 15-16), o výpalu (2.6, str. 16-17), o podstatě úlohy roštu (2.6, str. 17; podrobná vysvětlující pojednání ve studii Bareš – Lička – Růžičková 1981 v podkapitole 3.2.5. Způsoby a typy výpalu keramiky v pravěku, 191-209 etc.) a podobně spatřuji povrchnost jejich zpracování s chybějícím stručným (samozřejmě již jen shrnujícím) popisem vlastní podstaty jednotlivých kroků. Stačilo krátké pojednání například podle prací specialisty M. Ličky zaměřujícího se na technologii KVK. Studentka si tím snižuje celkovou úroveň práce.

H. Barešová neuvádí v některých případech v citacích konkrétní strany, jež jsou nutné (např. Bareš a kol. 1981; srov. str. 10, 14, 15, 16, 17). Uvedená studie navíc logicky pokračuje druhým dílem práce „K technologii neolitické keramiky II“ (SbNM XXXVI, č. 3-4, 121-237), která se zabývá důležitými otázkami keramického technologie, jako například technologickými vlastnostmi surovin, uplatněním přírodovědných metod u surovin, výpalu, přeměn střepu po výpalu, nebo experimentálním výpalem v různých typech vypalovacích zařízení. H. Burešová mohla využít právě tyto podrobně vyhodnocené výsledky M. Ličky pro srovnání s vlastními experimenty.

Vážným nedostatkem je absence základních literárních pramenů autorů zabývajících se technologií staré keramiky. Mám na mysli například práce vážící se přímo ke keramice s KVK:

Bareš, M. – Lička, M. 1976: K exaktnímu studiu staré keramiky. K otázkám vztahu vypíchané a lengyelské kultury. SbNM XXX, č. 3-4, 137-246, Tab. I-VIII.

Lička, M. – Bareš, M. 1979: Antropomorfní nádoba lengyelské kultury z objektu č. VI/30 z Buštěhradu, okr. Kladno. Příspěvek k exaktnímu studiu neolitické keramiky. SbNM XXXIII, 69-176, Obr. XX-XXVII.

Bareš, M. – Lička, M. – Růžičková, M. 1982: K technologii neolitické keramiky II. SbNM XXXVI, č. 3-4, 121-239, Obr. 87-101.

Lička, M. 1994: Zu Töpferöfen der Lengyel-Kultur. Internationales Symposium über die Lengyel-Kultur, Kravsko – Znojmo – Těšetice 3.-7. 11. 1988. Brno-Lódž, 192-199 atd. atd.

Mohla prostudovat i práce s širší platností, jako jsou

Riccardi, M. P. – Messiga, B. – Duminico, P. 1999: An approach to the dynamics of clay firing. Applied Clay Science 15, 393-409.

Velde, V. – Druc, C. I. 1999: Archaeological Ceramic Materials (Springer Verlag) Berlin – Heidelberg.

Nechci v žádném případě upozorňovat jen na poněkud starší díla. H. Burešová bývala mohla čerpat data také ze zahraničních studií, k nimž například patří

Cultrone, G. – Rodriguez-Navarro, C. – Sebastian, E. – Cazzalla, O. – de la Torre, J. M. 2001: Carbonate and silicite phase reaction during ceramic firing. European Journal of Mineralogy 13, 621-634.

Ionescu, C. – Ghergari, L. 2002: Modeling and firing technology – reflected in the textural features and the mineralogy of the ceramics from neolithic sites in Transylvania (Romania). Geologica Carpatica 53.

Quinn, P. S. 2009: Interpreting silent artefacts. Petrographic Approaches to Archaeological Ceramics. Oxford.

nebo z obdobných (v našich centrálních knihovnách dostupných) a samozřejmě ještě z celé řady dalších děl.

Citace prací s editory uváděné na více stranách bakalářské práce (Pavlů – Zápotocká 2007) zní správně (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007), kolektivní monografie *Pravěké dějiny Čech* nelze citovat jen (Pleiner – Rybová 1978), ale (Pleiner – Rybová, ed. 1978) a *Pravěké dějiny Moravy* nikoliv (Podborský 1993, 77, 101, ...), nýbrž (Podborský a kol. 1993, 77, ...) atd. Navíc je třeba uvádět autory konkrétních kapitol v těchto souborných pracích. Studentka popsala většinu skutečností až na základě sekundárního pramene, aniž by to uvedla, jako například „...D. Kaufmann shrnul dřívější představy o technikách výzdoby a vytvořil katalog kostěných nástrojů na výzdobu v Evropě (Zápotocká 1978, 506-507). ...“ (str. 29).

Posluchačka vysvětluje původ keramiky až velmi jednoduše. Význam výskytu keramiky v pavlovieniu by si nepochybně zasloužilo citaci přímo z tak početné odborné literatury.

Na tomto místě se pozastavuji nad citací internetového zdroje v podkapitole 3.2 *Fenomén keramiky* „*virtualniarcheologie.cz/jak-se-zilo-prvnim-zemedelcum/jak-se-tenkrat/jak-se-tenkrat-pracovalo, citováno dne 10. 6. 2015*“. Víím, že autorkou textu byla Mgr. Jana Lohnická (Národní muzeum v Praze). Byl ale určen pro laickou veřejnost. Studenti při vypracování závěrečných prací však musí studovat odbornou archeologickou literaturu, s níž je kolektiv akademických pracovníků katedry archeologie FF UHK systematicky seznamuje po celou dobu jejich studia.

Tvrzení ve větě „...Na rozhraní neolitu a eneolitu převažuje na našem území lengyelská kultura (Lg) vycházející z VK a MMK (Tab. 1), smíšení jihovýchodních a západních vlivů (Podborský 1993, 72-73). ...“ (str. 22) je zcela nepřesné. Uvedení chronologické tabulky neolitu až staršího eneolitu (str. 23) působí jednak poněkud nesourodě a jednak obsahuje chybný údaj. Kultura s moravskou malovanou keramikou v žádném případě nekončí k r. 3500 př. n. l. Navíc jde již o mladší období staršího eneolitu. Hana Burešová uvádí (str. 23) rozsáhlé výzkumy LnK v Chabařově, přičemž patří v Chabařovicích. Chybí samozřejmě citace pramenů. Termín u polykulturního sídliště Turnov – Maškovy zahrady (str. 32) „... z období římského císařství“ je nesprávný. Užívá se doba římská.

Musím také uvést, že členění textu bakalářské práce není v pořádku. Například její součástí je kapitola 3. *Charakteristika studovaného období* s podkapitolami 3.1 *Neolit* (str. 20), 3.2 *Fenomén keramiky* (str. 20), 3.3 *Šíření keramiky* (str. 21), 3.4 *Kultura vypíchané keramiky* (str. 23), kapitola 4. *Keramika kultury s vypíchanou keramikou* (str. 24). 4.1 *Charakteristika keramiky* (str. 24), 4.2 *Technologie* (str. 27) atd. O té však byla řeč již v předchozí kapitole 2. *Technologie výroby keramiky* (str. 9-19).

H. Burešová zařadila do bakalářské práce celkové popisy archeologických objektů a situací ze sídlišť Turnov – Maškovy zahrady a Ohrazenice, z jejichž výplně využila zlomky nádob k makroskopickému studiu technologie keramiky. Jde o převzaté popisy z nálezových zpráv pěti objektů 1002/01, 1190/01, 1244/01, 1342/01 a 1818/01 z lokality Turnov – Maškovy zahrady (str. 33-35; srov. Prostředník NZ 2010). Posluchačka vybrala k makroskopickému pozorování 137 zlomků nádob. Dále následovaly popisy nálezových situací objektu 1, segmentů 1/98-B, 1/98-C, 1/98-D, 1/98-E a 1/98-F z lokality Turnov-Ohrazenice, a to opět z nálezové zprávy (str. 36-38; srov. Prostředník NZ 1999). Z uvedeného objektu zpracovávala 234 keramických fragmentů.

Velmi mne však překvapilo, když jsem v *podkapitole 6.1 Popis databáze* nenašel ani zmínku o práci „Podborský, V. – Kazdová, E. – Koštuřík, P. – Weber, Z. 1977: Numerický kód moravské malované keramiky. Problémy deskripce v archeologii. Brno“. Je to práce, která vyšla již před 37 lety, a proto by měla být známá. Nepatří v našem oboru do oblasti dějin bádání, ale uchovala si platnost do dnešních dnů. Týká se to samozřejmě základního popisu lokalit, objektů (v bakalářské práci, *podkapitole 6.1 Popis databáze* se opakují, ale s mnohem menší podrobností), ale především velmi propracovaného systému jak metrických (rozměry, tloušťka stěny), tak dalších znaků vždy v sofistikovaných stupnicích. Přehled sloupců numerického kódu moravské malované keramiky na str. 51-209 je maximálně podrobný. Bylo možné tak využít znaky z A. Části obecné, z B. Části typologické, z C. Části metrické a z D. Části fyzikálně-technologické pro zlomky nádob kultury s vypíchanou keramikou. (E. Část výzdobná se samozřejmě týká výhradně malované keramiky.). Popisy znaků keramiky se proto opakují, pouze mají jiné názvy. Pro názornost a srovnání uvedu např. znaky označené termíny z bakalářské práce *materiál* – charakteristika makroskopicky pozorovatelných

složek keramické hmoty, *hrubost* závisící na množství a velikosti částic jako *jemně zrnitá* (nejsou patrná žádná větší zrna písku, malé částice v malém množství) – *středně zrnitá* (nepřevažuje ani jemná část ani větší zrna) – *hrubě zrnitá* (maximální plocha pokrytá částicemi i velkými) nebo *třídnost* popisující třídnost celé směsi doplněná o *inkluze 1,2* a jejich *frakce*. Vše odpovídá parametrům ze sloupce č. 69 *hustota keramické hmoty jedince* z jmenovaného kódu MMK (Brno 1977) atd.

Opravdu mě mrzí, pokud naši posluchači takové práce nestudují a necitují. Upozorňuji posluchačku na velmi důležitou skutečnost, že tak dochází i k porušování zákona o právu autorském č. 121/2000 Sb. Je to rovněž etická záležitost vyjádření úcty k výsledkům práce druhých lidí. Dochází tak zbytečně k objevení již objeveného.

H. Burešová kupříkladu uvádí v kapitole 7. *Vyhodnocení výsledků* (str. 49), že nenašla rozmezí tloušťky stěn pro skupiny tenkostěnné, středně silné a silnostěnné keramiky KVK. Naměřila však tloušťky stěn nádob KVK v intervalu 4-18 mm. Mohla z těchto hodnot odvodit, že tloušťka stěny kolem 4-5 mm by odpovídala klasifikaci tenkostěnných nádob KVK. Technologie jejich vytváření nedosahovala ještě takové úrovně jako v jihovýchodním sousedství u moravsko-východorakouské skupiny nebo u lengyelské kultury s tloušťkou stěny menší než 2,4 mm, kód. č. 1. Méně obratné bylo členění přísad (inkluze) v keramice mj. na křemenné a minerální. Vždyť křemen SiO₂ je také minerál (str. 51, Obr. 29). Stačilo doplnit v druhém případě přídavné jméno „jiné“ minerální. V části o barevnosti vnější, vnitřní a středové vrstvy zlomků nádob v závislosti na druhu výpalu postrádám alespoň poznámku o změnách způsobených při druhotném styku s ohněm (vaření, požár). Studentka popsala v kapitole 8. *Experiment* zkušenosti se zhotovením misek KVK. Ve srovnání s originálními předlohami KVK měly však poněkud větší tloušťku stěn. Popraskání více replik během výpalu bylo ovlivněno ještě malou mírou zkušenosti. Můžeme uvažovat o více činitelích, které to mohly způsobit. Na druhou stranu však doplňuji, že studentka měla možnost seznámit se s podrobným postupem výpalu vysvětleným jak po teoretické tak po praktické (experimentální) stránce (včetně předchozích částí technologického postupu zhotovování keramiky KVK) v otevřeném ohništi na úrovni terénu například v pracích M. Ličky (Bareš – Lička – Růžičková 1981, 191-197, Obr. 14; 1982, 182-185, Obr. 90-95) a dalších autorů. Kapitulu 10. Závěr v rozsahu poloviny strany považuji za příliš strohý. (Studentům sdělujeme její délku u bakalářských prací alespoň na 1 až 1,5 strany).

Rovněž soupis 29 titulů literatury není z této příčiny příliš početný. (Přičleněny jsou ještě některé internetové zdroje.) Technologii keramiky se z nich ale věnuje, a to na různé úrovni, pouhých 15 pramenů. V seznamu literatury se však neuvádějí vybrané konkrétní stránky (str. 65), z kterých studentka čerpala (ty se uvádějí již při citacích v textu). Článek M. Popelky je v seznamu chybně citován (str. 66). Navíc jde o naprosto jediný cizojazyčný pramen z celého seznamu literatury. Je to vskutku velmi nemile překvapující skutečnost.

Postrádám rovněž kapitolu *Seznam zkratek* používaných v práci (např. BC, Lg, LnK, Obr., OH, StK, SZ, Tab., TMZ, VK, ...). Je součástí základních pokynů FF UHK k obsahu vypracování závěrečných prací.

Skenované přílohy jsou málo kvalitní, nejsou řádně orientované pootočením a upravené např. funkcemi jas a kontrast.

K určitým nedostatkům přináležejí chyby z oblasti mluvnice a slohu. Např. na str. 12 je použit infinitiv neexistujícího slovesa „... Nesmíme opomínat ...“. Vyskytují se někdy chyby v přičestí minulém „... Ve starší fázi VK měli nádoby kulaté dno. ...“ (str. 28). „... V kraji se nacházeli borové doubravy i dubohabrové háje, ...“ (31). Opakující se chyba byla v připoně přídavného jména individuálně přivlastnovacího „... pomocí Munsellovi tabulky. ...“ (str. 41, 42, 47).

Dále se v textu závěrečné práce vyskytují chybné pádové koncovky „... Podkud se náš nádoba bude zdát ...“ (str. 12); „... už hotový lidem užívající šáreckou výzdobu ...“ (str. 25); „... v zahlobených ohništích, kuchyňských pečí ...“ (str. 29). Symbol pro procenta oddělujeme od číslice mezerou (str. 21 ad.). Starčevská kultura se píše s malým počátečním písmenem (str. 22), obdobně jako ohrazenická lokalita (str. 55). V souvětí chybí sloveso „... Nejstarší stupeň náleží LnK, pro střední šárecký stupeň LnK a VK a mezi nejmladší řadíme mladší VK společně s typickou moravskou malovanou keramikou (MMK). ...“ (str. 22). Tečku nedáváme před citací (str. 14). Další chyby považuji za překlipy, jako májí (str. 15); „... Někdy jsou stěny svíslé stěny omazány

...“ (str. 16). Více citací v jedné závorce se odděluje pro přehlednost středníkem (např. str. 27, 33 aj.). V odstavcích následuje za tečkou středník (str. 30). Chybí tečka na konci věty (str. 32). „... byly zastoupeny 18 - ti kusy. ...“ (str. 49). „...Na 17 - ti kusech ...“ (str. 55). „...spojování jednotlivých válečků ...“ (str. 58); „...anebo měl na výrobu keramiky velký vliv blízkost zkoumaných lokalit ...“ (str. 58); „...s rozdílnou velikostí jednotlivých ok, Přes první síto jsem získala ...“ (str. 59). „... příkládání jednotlivých dílu na sebe ...“ (str. 59). „...při příkládáním ...“ (61).

Na str. 9 v souvětí následuje méně vhodná neslovesná věta ... K těžbě se nejspíše využívaly motyky z organického materiálu, mnohé analogie z etnografických oblastí. ...“ Další věta následuje na str. 24 „...Rozšíření zejména v severních a severozápadních Čechách (Pavlů – Zápotocká 2007, 37-38; Pleiner – Rybová 1978, 207). ...“ V souvětí (str. 11) „... V takovémto případě vyvstává diskuze, zda toto hrnčič zamýšlel nebo se jedná pouze o náhodu (Kazdová – Peška 1999, 130-131). ...“ „...chybí před spojkou nebo (s významem poměru ve smyslu vylučovacím) interpunkční znaménko (čárka). Obdobně chybí čárka mezi větami „... bývá výpal chráněn přistavěnými stěnami nebo je během procesu zakryt stabilní nehořlavou vrstvou. ...“ . Podobně je tomu (str. 24) v souvětí „...vše ostatní zůstává beze změn nebo jsou tak nepatrné, že je nelze ...“ . V souvětích dochází k vybočení z větné vazby (např. str. 11, 13, 16, 18: „... Tímto způsobem zpracování se předchází subjektivitě, jelikož pouhým pozorováním nejsme schopni určit např. přesnou hodnotu velikosti jednotlivých částic obsaženým v hmotě, a tak pomocí pravítka změříme největší viditelnou částici a následně celý střep zařadíme do rozsahu intervalu, který by změřené částici přibližně odpovídal. ...“ atd.). „... Lid kultury s vypíchanou keramikou radikálně snižuje sílu střepe, zvyšují hustotu a stupeň výpalu (Šebela - Weber 1976, 254). ...“ . „...Probíhalo ve dvou vyhloubených mísovitých jámách, kdy v jedné z nich se natěžená surovina smíchala s vodou a nechala usednout. ...“ . „...Metoda plavení hlíny byla prokázána na tenkostěnných hruškovitých nádobách a na lokalitě Plotiště nad Labem. ...“ (str. 27). „... Dále se pokračovalo stavbou z válečků nebo z praktičtějších plátů, rychlejší a přesnější. ...“ „...zdrsnění povrchu nádoby i doplňku rýžkami a spojit tlakem navlhčené části ...“ (str. 28). „... Představa chůze, jako když se přesouvá váha, se hrot na jedné straně stále drží, zatím co se druhý ubírá do dalšího bodu. ...“ „... Od typické výzdoby odbočují *rössenské vpichy*, kdy je hrot zahlouben z větší části celý a vzniknou tak samostatné vpichy. ...“ (str. 30). „...Na lokalitě bylo více než polovina nádob nezdobených (60 %). ...“ (str. 55) atd. atd.

Je tedy zapotřebí, aby se posluchačka pro příště více věnovala rovněž jazykové stránce závěrečné práce.

Z uvedeného textu bakalářské práce Hany Burešové je zřejmé, že teoretickému základu studia technologie staré keramiky i řádnému, byť stručnému zpracování úvodní kapitoly o neolitu a KVK nevěnovala patřičnou pozornost. Nakonec jsem se však rozhodl po delším váhání vzhledem k části s vyhodnocením dvou menších souborů zlomků keramiky (celkem 137 + 249 kusů) a experimentální části k přijetí bakalářské práce k obhajobě.

Výše uvedené nedostatky mně však neumožňují hodnotit bakalářskou práci Hany Burešové *Technologie výroby keramiky kultury s vypíchanou keramikou na lokalitách Turnov – Maškovy zahrady a Ohrazenice (okr. Turnov)* ne lépe než **dobře**, a to s výhradami.

Doc. PhDr. Jaromír Kovárník, CSc.

Katedra archeologie FF Univerzity Hradec Králové

V Hradci Králové 27. 8. 2015